Mladic inbjöd till ”blodsfest”

Skakande ögonvittnesskildringar av massakrer på flyktingar från Srebrenica

Av ROY GUTMAN

TUZLA.

Vittnen till den ”etniska rensningen” av muslimer från den före detta FN-skyddade staden Srebrenica säger att den bosnienserbiske överbefälhavaren Ratko Mladic tillkännagav en ”blodsfest” och personligen var närvarande vid det blodbad som följde.

Flyktingar uppger att Mladic vid upprepade tillfällen sagt att han vill döda så många muslimer som möjligt, i synnerhet stridsdugliga män. Vid ett tillfälle uppmuntrade han sina soldater att våldta unga kvinnor från Srebrenica.

Utblick

– Det var ohyggligt, säger John Shattuck, USA:s biträdande utrikesminister för mänskliga rättigheter.

Hans egna intervjuer med ett dussin överlevande från Srebrenica och enklaven Zepa har resulterat i ”konkreta nya bevis på folkmord och brott mot mänskligheten.”

– Mladics medverkan är ovedersäglig. Han var allestädes närvarande, säger Shattuck.

De mord och försvinnanden som följde på Mladics erövring av Srebrenica tillhör de värsta av de grymheter som chockat omvärlden nästan ända sedan krigets början i april 1992.

General Mladic har förnekat att han gjort något orätt. När han den 1 augusti åtalades av den internationella krigsförbrytardomstolen i Haag för folkmord och brott mot mänskligheten berättade han för journalister att han ”blivit van vid det. Jag är bara en man som försvarar sitt folk.” Han sade att anklagelserna för våldtäkt var ogrundade eftersom ”vi serber är alltför kräsna” och inte skulle attraheras av muslimska kvinnor tagna med våld.

Han har sagt att de män och pojkar som gripits av serbiska styrkor är ”krigsförbrytare” och har inte vidare redogjort för det stora antalet saknade.

Lyxbil och till häst

Flyktingar har berättat för Newsday, representanter för människorättsorganisationer och biträdande utrikesminister Shattuck att Mladic dagligen framträdde inför tusentals flyktingar som flydde den 11 juli till de nederländska FN-soldaternas skenbara beskydd i Potocari, en knapp mil utanför Srebrenica. Han anlände i lyxbil eller till häst och delade ibland ut choklad till barnen.

Omkring den 12 juli tillkännagav han ”blodsfesten”, enligt Nedzida Sadikovic som säger att hon var närvarande vid händelsen.

Enligt hennes berättelse utbrast Mladic ”Vad många de är” när han såg det stora antalet män och pojkar i hopen av flera tusen flyktingar.

Brist på allt. *Uppemot 17 000 flyktingar från Srebrenica trängs kring flygplatsen i Tuzla. De saknar filtar och de saknar mat.*
FN har begärt omedelbart tillträde till östra Bosnien för att närmare kunna undersöka vittnesmålen om massavrättningar efter att bosnienserbiska styrkor intagit Srebrenica, meddelar nyhetsbyrån Reuter. **Foto: REUTER**

”Det kommer att bli en ’meze’ (en lång och härlig fest). Blodet kommer att nå er till knäna”, minns Sadikovic att Mladic sade.

Sedan nickade han i riktning mot de många unga kvinnorna i folkhopen.

”De är vackra. Behåll de bästa och njut av dem”, sade han till sina trupper, enligt Sadikovic.

Sadikovic, 42, som flydde till Srebrenica från sin by Bilaca 1991, sade att unga kvinnor varje natt hämtades från den byggnad de bodde i på fabriksområdet i Potocari och sedan inte sågs till igen. Män och pojkar från 16 till 60 år gamla leddes bort och återvände aldrig. Nederländska soldater uppger att de hörde skott avlossas i skogen norr om Srebrenica dag som natt under vad de uppfattade som avrättningar.

Någon dag senare, på ett annat ställe, hotade Mladic direkt att avrätta över 4 000 muslimska män och pojkar som tillfångatagits av hans trupper när de försökte fly till fots. Vid ett framträdande på fotbollsstadion i den serbkontrollerade staden Nova Kasaba försäkrade Mladic först att han skulle beskydda sina fångar. Sedan ändrade han tonläge och anklagade de bosniska armétrupperna för att ha dödat 70 serbiska soldater vid ett slag om Mladics hemby.

”För var och en av de mina kommer 1 000 av era att dö”, sade han enligt Smail Hodzic, 63, en flykting från Cerska, som befann sig i folkmassan.

2 000 dödades

Minst 2 000 muslimska män och pojkar sköts senare samma kväll, enligt Hodzics berättelse. Han överlevde genom att vid den första kulsprutesalvan falla under en man som dödades. Hodzic sade att han väntade några timmar innan han kravlade sig över 200 kroppar mot den näraliggande skogen. Han och två andra som också hade rymt tog sig till fots till regeringskontrollerat område, en elva dagar lång marsch.

Sadikovic var en av tio flyktingar som Newsday intervjuade bland de tusentals flyktingar från Srebrenica som strömmat till Tuzlatrakten. Hodzic och andra vittnen till massavrättningar skyddas av bosnisk polis och väntas vittna inför FN:s krigsförbrytardomstol i Haag.

Enligt den högst uppsatte civila ämbetsmannen i området, Tuzlas borgmästare Selim Beslagic, saknas 10 000 eller fler av Srebrenicas 42 000 invånare. Förutom de 31 000 flyktingarna i Tuzla har Internationella röda korset bara kunnat lokalisera 164 överlevande från Srebrenica, i ett serbiskt fångläger i Batkovic.

Mladic sägs ha hållit fångar även på andra platser, men Röda korset uppger att man inspekterat nästan hela området utan att hitta några fångar.

I slutet av förra månaden åtalade Haagtribunalen general Mladic och bosnienserbernas politiske ledare Radovan Karadzic för folkmord och brott mot mänskligheten, och amerikanska källor förutspår att åtalet kommer att utvidgas till följd av Srebrenica.

Under tiden sammanstrålar Ratko Mladic ofta med internationella ledare tack vare hans nära band med den serbiske presidenten Slobodan Milosevic. I mitten av juli satt Mladic enligt en amerikansk diplomat med vid bordet när EU-medlaren Carl Bildt besökte Belgrad för att diskutera Bosniens framtid. Bildt säger att det är ”möjligt” att han träffat Mladic i Belgrad. ”Det ligger i sakens natur att vi måste förhandla med alla parter”, säger Bildt.

Mladic förnekar. *Den bosnienserbiske generalen RatkoMladic var i högsta grad personligt inblandad i massavrättningar och andra övergrepp mot flyktingarna från Srebrenica, uppger ögonvittnen som överlevt. Själv förnekar Mladic inblandningen.* **Foto: EPA**

Flyktingar uppger att Mladics styrkor använt sig av giftgas och att hans män uppträtt som FN-befäl med uniformer och fordon som tagits i beslag från nederländska fredsbevarande styrkor.

Giftgas

Shattuck säger att han även hade hört övertygande vittnesmål om användning av giftiga substanser.

Sakir Muratovic, en 33-årig bosnisk armésoldat, hade givit sig i väg från Srebrenica den 10 juli tillsammans med Hodzic och omkring 15 000 andra, av vilka 12 000 var soldater och resten civila. De kom så långt som till Konjevic Polje, en muslimskdominerad stad som serberna intog 1993, när Muratovic kände en förändring i luften.

”Plötsligt luktade det rosor”, berättade han, och människorna i kolonnen betedde sig som om de var drogade. ”Några var bedövade, andra hade minnesförluster. De gav sig på varandra och en del sköt till och med varandra.” Muratovic lämnade gruppen och såg hur serberna nästa dag körde fram i FN-fordon och i megafoner lovade att de skulle föra dem i säkerhet.

Han berättade att serberna anmälde varje grupp som kom dit och sade att den totala siffran var 2 500. Enligt överlevandes berättelser avrättades dessa män senare.

Det tog Muratovic 17 dagar att nå bosniskt, regeringskontrollerat område.

Betecknande för nästan alla överlevandes berättelser om Mladics övergrepp var att han kom med lugnande ord strax innan massakern skulle börja. Shattuck säger att detta var ett typiskt ”fascistiskt mönster vi märkt under hela kriget”.

’Skar halsen av dem’

Ramiza Begic, en infödd Srebrenicabo, erinrar sig hur hon sett Mladic inspektera en lastbilskonvoj med flyktingar innan hon reste från Potocari till Tuzla den 13 juli. ”Han gick längs raden av lastbilar och sade: ’Rör dem inte.’ Under tiden drog hans följe ner folk från lastbilarna och skar halsen av dem”, säger hon. Begic uppger att hon såg minst tio offer, mest äldre människor.

Och Hasna Fejzic, 47, minns att Mladic skickade i väg en busskonvoj den 15 juli med ordern att mörda dess passagerare. ”Massakrera alla, från unga till gamla”, citerar hon honom. ”Ali trodde att hela Bosnien skulle bli hans”, tillade Mladic med anspelning på den bosniske presidenten Alija Izetbegovic. ”Han kommer inte att få någonting.”

Under Fejzics bussresa togs fem unga flickor och femton pojkar mellan tolv och femton år gamla av bussen och sågs aldrig mer. En tonårsflicka från Srebrenica var nästan naken och full av blåmärken när hon kom på bussen, med all säkerhet ett offer för våldtäkt och misshandel. När de kom fram till Tuzla hängde sig flickan i ett träd, berättar Fejzic.

Vittnen säger att Mladic var särskilt avväpnande när han vände sig till de bosniska armésoldaterna. I ett framträdande inför de tusentals som enligt Hodzic hade överfallits från bakhåll och tillfångatagits nära Konjevic Polje inledde han med en hjärtlig hälsning.

”Goddag, gott folk, goda grannar. Välkomna”, sade han. ”Ingen kommer att röra er. Ingen kommer att slå er. Nu är ni beskyddade.” Han lovade behålla de unga bosniska männen för framtida utväxlingar av krigsfångar och att genast skicka de äldre till deras familjer i Tuzla. Sedan började Mladic hota dem.

”Vi rörde er inte på tre år. Vi respekterade den (demilitariserade zonen). Och sedan bröt er Zulfo (en bosnisk befälhavare) överenskommelsen. Han skickade armén att bränna ner mitt Visnice. Min by har brunnit ner och därför ska tusentals av era brinna ner.” Därefter hotade han att skjuta 1 000 muslimer för varje serb som dött i attacken mot hans by.

Männen fick sina ögon förbundna, lastades på övertäckta lastbilar och kördes samma kväll till Bratunac och därefter vidare till en idrottshall i Karakaj, enligt Hodzics beskrivning. De fördes sedan i grupper om 50 till avrättningsplatsen som tros ligga i byn Grbavce. Några minuter före vad som var avsett att bli hans avrättning, lyfte Hodzic på ögonbindeln ett ögonblick och tittade bakom lastbilen. I en jeep som följde efter dödskonvojen såg han general Ratko Mladic. □

FOTNOT: Roy Gutman har länge följt kriget i Bosnien för den amerikanska tidningen Newsday. Hans bok ”Vittne till folkmord” kom på svenska 1993.

Copyright Newsday